

**Bogdan Klepacki, Agata
Pierścianiak**

**Poziom wiedzy ubezpieczeniowej
rolników indywidualnych
województwa podkarpackiego**

Acta Scientifica Academiae Ostroviensis nr 16, 68-74

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BOGDAN KLEPACKI, AGATA PIERŚCENIAK

POZIOM WIEDZY UBEZPIECZENIOWEJ ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Problematyka ubezpieczeń, jej znajomość i wykorzystanie staje się warunkach gospodarki rynkowej coraz ważniejsza, bowiem otoczenie przedsiębiorstw zmienia się, działalność gospodarcza podlega zarówno ryzyku przyrodniczemu, jak i ekonomicznemu. Szczególnie ważne jest zabezpieczanie się przed ryzykiem tam, gdzie jego zakres jest najszerszy, czyli w rolnictwie. W opracowaniu przedstawiamy więc wyniki badań nad poziomem wiedzy ubezpieczeniowej producentów rolnych. Wiedza z tego zakresu jak dotychczas jest dość skąpa, stąd autorzy uznali za potrzebne dokonanie rozpoznania sytuacji w tym zakresie.

Wiedza z zakresu ubezpieczeń pozwala zrozumieć mechanizm ubezpieczania się i racjonalne z niego korzystanie. Ocena jej poziomu z danego obszaru jest bardzo trudna i wymaga analizy różnych elementów. W badaniu skupiono się na czterech obszarach, które dają pogląd na stan wiedzy rolników. Przebadano więc:

- znajomość firm ubezpieczeniowych przez rolników (ograniczając się do podania liczby i nazw firm ubezpieczeniowych znanych respondentom);
- subiektywną ocenę własnej wiedzy na temat ubezpieczeń;
- źródła pozyskiwania wiedzy na temat ubezpieczeń (zarówno te rzeczywiste, jak i oczekiwane rolników w tym zakresie);
- opinie o ważności wprowadzenia powszechnej edukacji ubezpieczeniowej.

METODA BADAŃ

Badaniami objęto grupę rolników współpracujących z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, których gospodarstwa położone są w województwie podkarpackim. W związku z małą liczebnością grupy oraz możliwością osobistego dotarcia do wszystkich rolników badaniem objęto całą populację, liczącą 78 osób. Badania przeprowadzono w okresie październik – grudzień 2001 r.

Niezbędne informacje empiryczne zebrano w formie wywiadu standaryzowanego, wykorzystując do tego celu specjalnie przygotowany kwestionariusz, który składał się z dwóch części. Pierwsza zawierała pytania dotyczące opinii rolników na temat ubezpieczeń, drugą stanowiła metryczka zawierająca charakterystykę respondenta i jego gospodarstwa.

W celu dokonania szerszej oceny sytuacji porównano otrzymane wyniki z uzyskanymi we wcześniejszych badaniach ogólnopolskich z zakresu postaw ubezpieczeniowych ludności w ogóle (nie tylko rolniczej), przeprowadzonymi przez INFOMARKT (Preferencje ... 1995) oraz PZU (Ubezpieczenia ... 1998).

CHARAKTERYSTYKA BADANEJ PRÓBY

Wśród respondentów było 21 kobiet i 57 mężczyzn, przeważały osoby pomiędzy 35 a 64 rokiem życia. W wieku 18 do 34 lat było 9 osób (w tym 1 kobieta), od 35 do 49 lat - 39 osób (9), od 50 do 64 lat - 26 osób (8) i powyżej 64 lat - 7 osób (3). Wszystkie badane osoby deklarowały okres zamieszkania na wsi dłuższy niż 10 lat.

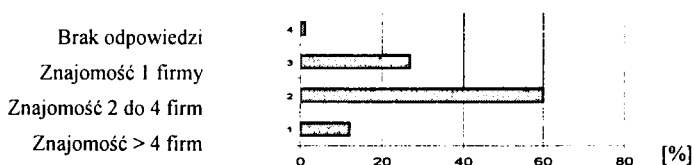
Respondenci byli zróżnicowani pod względem wykształcenia: 16 osób deklarowało ukończenie szkoły podstawowej, 25 zawodowej (15 rolniczej), 31 średniej (15), zaś wyższej 5 osób (4 rolnicze).

Większość respondentów (57) deklarowała zatrudnienie wyłącznie we własnym gospodarstwie, 19 w gospodarstwie i poza nim, a tylko trzy poza gospodarstwem. Wśród badanych gospodarstw były dwa o powierzchni do 3 ha, 20 od 3 do 7 ha, 16 - od 7 do 10 ha, w grupie 10 - 15 ha - 15, zaś o obszarze ponad 15 ha - 23 gospodarstwa.

Subiektywnie własną sytuację materialną najczęściej rolnicy określali jako przeciętną (49 osób) lub złą (22 osoby). Tylko sześć osób uznało ją za dobrą, zaś nikt nie ocenił jej jako bardzo dobrą.

POZIOM ZNAJOMOŚCI FIRM UBEZPIECZENIOWYCH

Odpowiedzi rolników, dotyczące liczby znanych im firm ubezpieczeniowych przedstawiono na rysunku 1.

Rysunek 22. Znajomość firm ubezpieczeniowych przez rolników

Źródło: opracowanie własne.

Rolnicy znali bardzo mało firm ubezpieczeniowych. Co czwarty badany wymienił w wywiadzie nazwę tylko jednej, 60% badanych wymieniło od 2 do 4 zakładów, powyżej 4 nazw skojarzył tylko co 10 badany. Na pierwszym miejscu u wszystkich osób, które udzieliły odpowiedzi, znalazło się PZU S.A. Drugie i trzecie miejsca zajęły różne firmy, między innymi WARTA S.A., którą na drugim miejscu wymieniło 42,8% a na trzecim 40,4% badanych. Inne to Agropolisa S.A. (10,7% na drugiej i 11,9% na trzeciej pozycji) oraz Samopomoc (8,9% na drugiej i 19% na pozycji trzeciej).

W badaniu przeprowadzonym przez INFOMARKET [Preferencje ... 1995], dotyczącym znajomości zakładów ubezpieczeń osobowych i majątkowych, 39,4% badanych zadeklarowało znajomość jednej firmy ubezpieczeniowej (w tym 43,6% to rolnicy), 54% - 2 do 4 (53,9%) oraz 5,9% zadeklarowało znajomość powyżej 4 zakładów ubezpieczeniowych (2,5%).

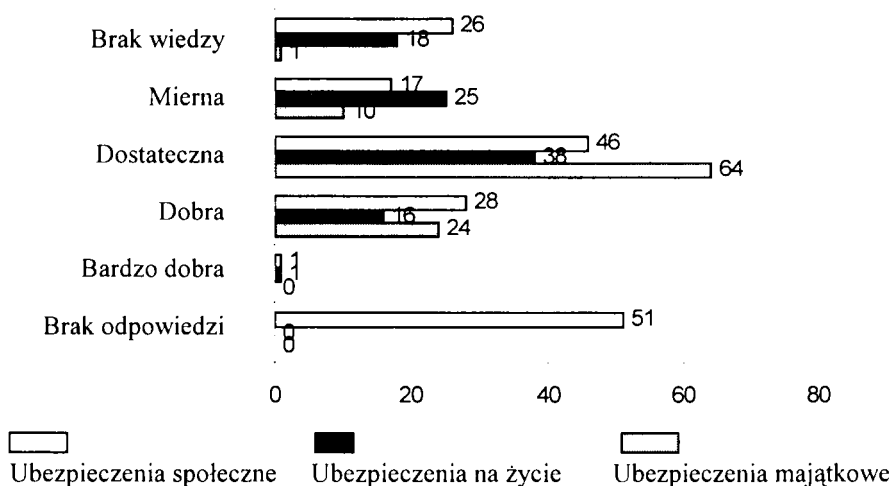
W badaniu przeprowadzonym w 1998 roku przez GUS [Ubezpieczenia ... 1998], zapytano również o znajomość instytucji ubezpieczeniowych. Uzyskane wyniki nie były optymistyczne. Tylko 15,9% ogółu badanych deklarowało znajomość instytucji ubezpieczeniowych, wśród rolników było to tylko 8,1%, reszta, tj. 91,9% nie знаła żadnej instytucji ubezpieczeniowej.

Kolejnym elementem, określającym poziom wiedzy ubezpieczeniowej, była ocena własnej wiedzy, dokonana bezpośrednio przez respondentów. Samoocena poziomu wiedzy jest subiektywna i świadczy o tym, w jaki sposób rolnicy postrzegają wiedzę na temat ubezpieczeń majątkowych, zwłaszcza gdy oceniana jest ona w odniesieniu do ubezpieczeń społecznych i na życie. Procentowy wskaźnik dla poszczególnych ocen przedstawia rys. 2.

Średnie ocen wiedzy ubezpieczeniowej, której dokonali badani były następujące:

ubezpieczenia społeczne	= 2,55,
ubezpieczenia na życie	= 2,58,
ubezpieczenia majątkowe	= 3,12.

Wiedza z zakresu ubezpieczeń majątkowych została oceniona najwyżej. Najmniej respondentów, bo tylko 1%, zadeklarowało całkowity brak wiedzy w tym obszarze, w przeciwieństwie do ubezpieczeń na życie, gdzie pogląd taki wyraziła prawie co druga osoba.

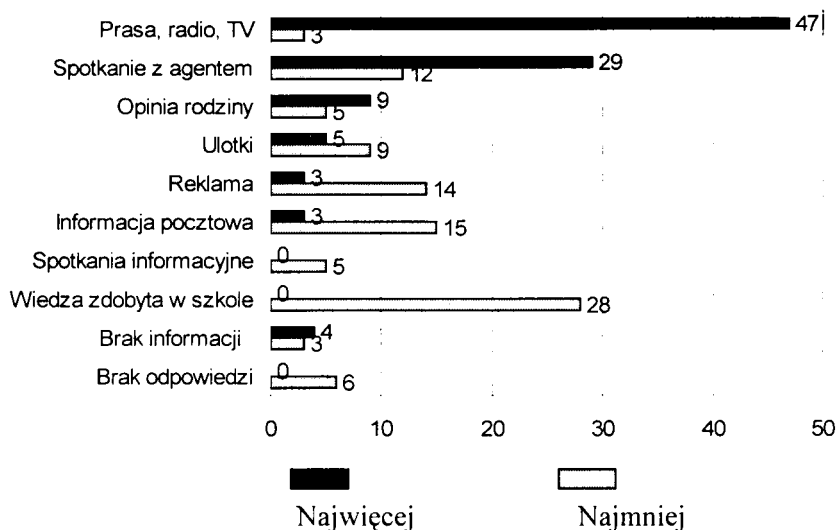
Rysunek 2. Ocena własnej wiedzy ubezpieczeniowej

Źródło: badania własne.

Poziom posiadanej wiedzy zależy w dużym stopniu od źródła, z którego tą wiedzę czerpiemy. W badaniu zapytano rolników o źródła wiedzy oraz o kanały, jakimi powinna być ona przekazywana.

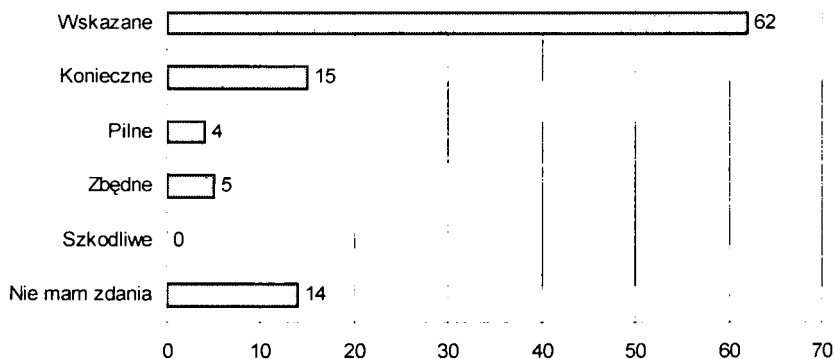
Najwięcej informacji na temat ubezpieczeń majątkowych pozyskiwali rolnicy z mediów; najmniej ze szkoły, reklamy czy ulotek (rys. 3).

Spotkania indywidualne z agentem ubezpieczeniowym dla jednych respondentów były istotnym źródłem (twierdził tak co trzeci badany), a dla innych natomiast była to najmniej efektywna droga pozyskiwania informacji. Wśród tych ostatnich zdecydowanie przeważała opinia, że najmniej efektywnym źródłem przekazywania wiedzy będzie nauka o ubezpieczeniach w szkole.

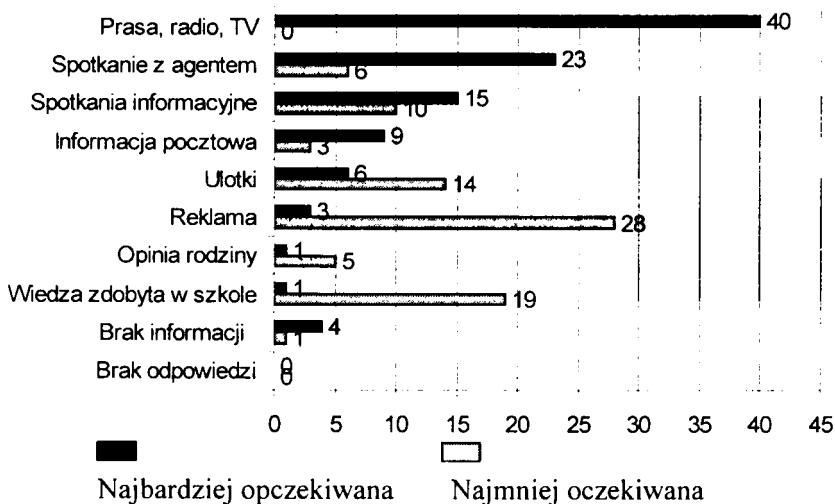
Rysunek 3. Źródła pozyskiwania informacji na temat ubezpieczeń majątkowych
Źródło: badania własne.

Rolnicy odczuwali potrzebę powszechnej edukacji ubezpieczeniowej (rys.4). Ponad 60% badanych uważała, że jest ona wskazana, a 15% że konieczna. Nikt z badanych nie twierdził, że taka wiedza mogłaby być szkodliwa. Tylko 5% badanych uważało ją za zbędną.

Rysunek 4. Potrzeba wprowadzenia powszechnej edukacji ubezpieczeniowej
Źródło: badania własne.

Oczekiwania rolników, co do kanałów przekazywania informacji na temat ubezpieczeń majątkowych, przedstawiono na rys. 5.

Rysunek 5. Oczekiwane kanały dystrybucji informacji na temat ubezpieczeń majątkowych.

Źródło: badania własne.

Rolnicy oczekiwali, że edukacja ubezpieczeniowa odbywać się będzie przede wszystkim poprzez media (prasę, radio, TV) oraz poprzez spotkanie indywidualne z agentem. Efektywne źródła pozyskiwania informacji na temat ubezpieczeń to według badanych także spotkania informacyjne oraz ulotki, zwłaszcza przesyłane pocztą.

Respondenci uważali, że wiedza nie może być przekazywana poprzez reklamy. Nie wierzyli również w skuteczność przekazywania wiedzy poprzez placówki oświatowe, czyli szkołę. Co siódmy badany uważał, że najmniej skuteczną drogą informacji o ubezpieczeniach majątkowych są ulotki w punktach sprzedaży ubezpieczeń.

WNIOSKI

Z analizy wyników badań, przeprowadzonych wśród rolników współpracujących z IERiGŻ można wyciągnąć kilka wniosków:

1. Poziom ich wiedzy ubezpieczeniowej był niski. Świadczy o tym mała liczba znanych firm ubezpieczeniowych (2-4), niska samoocena własnej wiedzy ubezpieczeniowej z zakresie ubezpieczeń majątkowych, a także źródła wiedzy – media, prasa, radio TV, z których rolnicy czerpali najczęściej informację.

2. Niski poziom wiedzy ubezpieczeniowej rolników, jaki wykazali respondenci, był charakterystyczny przeważnie dla mężczyzn młodych, posiadających wykształcenie średnie, z gospodarstw o średniej powierzchni i przeciętnej sytuacji materialnej.
3. Z badań przeprowadzonych przez INFOMARKT wynika, że liczba znanych zakładów ubezpieczeniowych zależy od profilu społeczno-ekonomicznego respondenta. Znajomość większej ich liczby deklarowały osoby lepiej wykształcone (zależność ta była wyraźnie wprost proporcjonalna) oraz bardziej majątne.

LITERATURA

Pierścieniak A., 2004: *Rola ubezpieczeń majątkowych w ekonomice gospodarstw rolniczych*. Rozprawa doktorska, Wydział Ekonomiczno-Rolniczy SGGW, Warszawa.

Preferencje klientów w zakresie usług ubezpieczeniowych, INFOMARKT, Poznań 1995.

Ubezpieczenia osobowe i majątkowe w gospodarstwach domowych, GUS, Warszawa 1998.